

Розділ перший

**Різдвяний лелека
і таємничий нічний гість**

Цок-чалап, цок-чалап, цок-чалап...

Хтось хутко процокчалапав через кімнату — від вікна до книжкової шафи. Звуки в нічній тиші пролунали такі, ніби в м'яких підошвах капців маленькі металеві підківки приховані. Скрипнули скляні дверцята. Щось стукнуло, брязнуло, хрипко дзеленькнув рудий керамічний дзвіночок із зображенням замку Любарта, що стоїть на верхній полиці, перед щільною шеренгою грубезних фоліантів, зашарудів папір. І кому це ні сіло ні впало отак-от просто посеред ночі заманулося дідусеві книжки читати?

Маркіян обережно визирнув із-під ковдри. З-за притрушеної снігом горобини у привідчинену квартиру зазірало кругле, ніби чимось здивоване, око місяця, а на срібній місячній доріжці в кімнаті ворушилася хитка видовжена тінь. Вона падала від високої постаті в просторому, аж до п'ят, білому одязі, схожому на тогу стародавніх римлян. Але ж це не Рим, а Оконське. І не давній, а дуже навіть сучасний.

Хто ж він, цей римлянин? Може, примара? Але ж усім відомо, що примари не відкидають тіні, а від цього прибуду в білій тозі он яка на підлозі гойдається. Та й не човгають привиди своїми безтілесними ногами, і не цокчалапають.

Цікаво, що ж то за взувачка, що видає такі дивні звуки? Маркіян прикипів поглядом до підлоги, але ні черевиків, ні валянків, ні навіть хатніх капців там не побачив — у поліровану круглу ніжку старої книжкової шафи вперлися тонкі пальці з гострими, рудувато-жовтими, трохи підігнутими, ніби давно не стриженими, нігтями, що ледь виднілися з-під широкого подолу. Отже, цей нетерплячий книгоман прийшов у кімнату босоніж...

— Нічогенька собі екіпіровочка... Балахонистий прикид із каптуром, педикюрчик на цокалках... Ну просто супер! — іронічно прошепотів Маркіян і ще раз поглянув на босоногу постать прибульця, який уперто шукав щось на книжковій полиці.

Шепіт був такий тихий, що ледь долинув від Маркіянових вуст до вух. Але постать здригнулася, хитнулася, повільно повернула до Маркіяна бліде обличчя. Промінь посріблів чіткі, наче витесані з білого каменю вилиці, запалі щоки, довгий рівний ніс, випнуте вперед вольове підборіддя, міцно стиснуті губи, густі брови, чи то сердиті, чи сумовиті безвії очі. На мить погляди Маркіяна й таємничого нічного гостя зустрілися.

— Це сон, авжеж, сон! Мені просто сниться! — Маркіян боляче вщипнув себе за руку, потім за носа, а тоді щосили смикнув за обидва вуха.

Але видиво не зникало. Незнайомець ще раз пронизав його поглядом, підвів бліде обличчя догори, глянув на місяць за вікном і повільно рушив місячною доріжкою.

Цок-чалап, цок-чалап, цок-чалап...

Жах пронизав Маркіяна з голови до п'ят. Він пірнув під ковдру. Серце закалатало так, що, здавалося, ось-ось із грудей вискочить. Але кроки процокчалапали до вікна і стихли. Коли він знову визирнув з-під ковдри, у кімнаті не було нікого. Тільки відчинені дверцята книжкової шафи ще тихо погойдувалися й місячний промінь то зникав, то знову зблискував на гофрованому склі в такт отому ритмічному погойдуванню.

Маркіян обережно, щоб не розбудити Ярка, підвівся з ліжка й кинувся до розмальованого ласицями вікна. Дерева і кущі в саду — наче облиті місячним сяйвом зачаровані істоти, що присіли на снігу в різних позах, а над ними — великий птах із розпростертими крильми. Ось ті білі крила злилися зі снігом, що враз посипав як із рукава, і тільки їхні краї, обрамлені чорним пір'ям, ще виднілися крізь завірюху.

Лелека? Лелека над садком у січневу морозяну ніч?! Але ж такого бути не може! Не може, бо... Бо не може!

— Не може такого бути! Не може — та й годі! — Бабуся в сусідній кімнаті ніби підтвердила Маркіянові думки. — Або тобі, Даниле, привиділося, або ти сам полелечився! Третю ніч усе лелекаєш і лелекаєш.

— Та я ж тихенько... Та я ж... — виправдовувався дідусь.

— Не тихенькай мені! Сивий як лунь, а й досі наче дитина мала. Усеньку весну й літо свого Лелька виглядав. Але ж узимку... Та від сотворіння світу такого не було, щоб яка пташка з ірію перед Різдом повернулася! З якого б це дива вона на наші морози летіла?! У таку погоду навіть ворони дзьобаків із гнізда не висовують. Ох, горе ти моє! І ніякого бузька я не бачила.

— Може, погано дивилася. Кажу ж тобі, він щойно тут був: покружляв, покружляв над нашою хатою, по тому зупинився он там, над комином, завис отак-о на одному місці, а тоді повернувся й полетів прямісінько на озеро.

— А може, то качур?

— Лелека!

— А мо', лебідь?

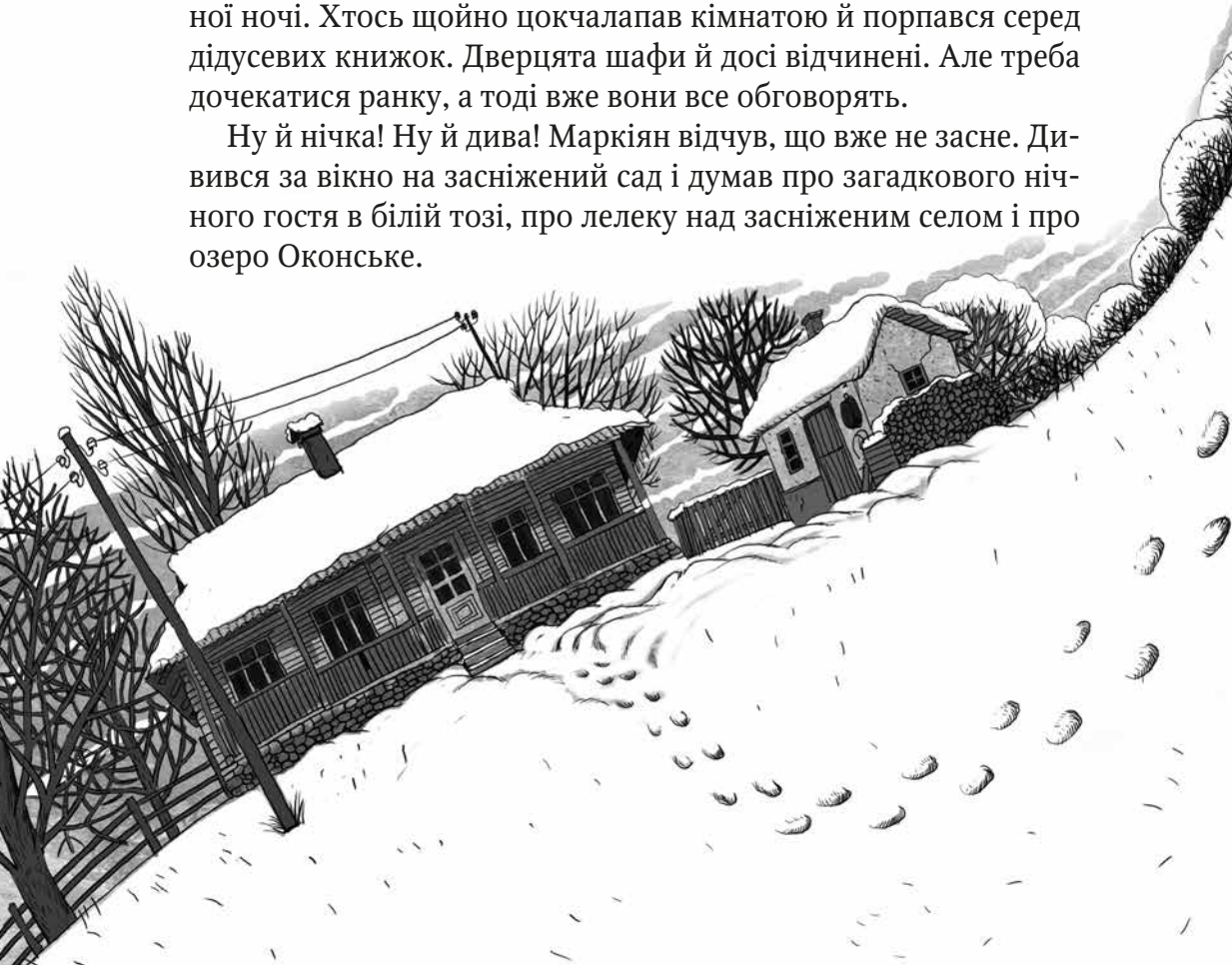
— Кажу ж, лелека!

— Немає лелеки на Оконському! Білих лебедів-шипунів я бачила вчора на озері, крячок теж більше десятка, а бузьки... Нащо їм Оконське? Вони ж не плавають. Та й звідки тому лелеці взимку взятися? А якби й узявся, то чого ти вбив собі у свою сиву голову, що то Лелько? Із позаторішньої осені його гніздо на хаті чипить порожняком. Ідемо спати, Данику, не розводь посеред ночі антимонію.

Данику... Антимонію... Маркіян усміхнувся. За стіною закрипіли старі пружини, почулося дідусеве зітхання. Еге ж, лягти в постіль і спати — це не одне й те саме. Ой попозітхає ще Данило Андрійович до ранку, ой пополітає в думках разом із тим дивним лелекою, що несподівано об'явився в селі перед самим Різдрвом!

Маркіянові кортіло хутчіше сказати дідусеві, щоб той не сумнівався — не привиділося йому, бо й онук також щойно бачив лелеку над снігами. І то ще не єдина загадка цієї ясної місячної ночі. Хтось щойно цокчалапав кімнатою й порпався серед дідусевих книжок. Дверцята шафи й досі відчинені. Але треба дочекатися ранку, а тоді вже вони все обговорять.

Ну й нічка! Ну й дива! Маркіян відчув, що вже не засне. Дивився за вікно на засніжений сад і думав про загадкового нічного гостя в білій тозі, про лелеку над засніженим селом і про озеро Оконське.

Розділ другий

За межею туману

На Оконському справді щозими знаходять пристановище водоплавні птахи, які чомусь не вирушили восени до вирію. Злітаються з усіх усюд, розкошують поміж сухими очеретами, ласують сріблястою фореллю й перечікують зиму. І як тільки вони дізнаються про це озеро, яке не замерзає навіть у найлютіші морози?

А не замерзає Оконське тому, що в самому його центрі б'ють два джерела — вони вириваються з озерної глибини з такою силою, що двома стовпчиками піднімаються над плесом. Навколо них колами розходяться сині хвилі. Температура джерельної води завжди однакова — вісім із половиною градусів за Цельсієм. Тому влітку тут досить прохолодно, а взимку тепло.

Дідусь називає Оконське вічною загадкою природи. Бо й досі ніхто не розгадав, звідки вириваються оті споконвічні джерела — чи то з потаємної підземної ріки, чи зі схованих далеко під землею карстових печер, чи із самої серцевини Землі. Хто й чому так назвав цю водойму — невідомо. Одні кажуть, що озеро, якщо на нього подивитися згори, аж із-під хмар, нагадує велике синє око. Інші ж переконані, що воно є вікном (по місцевому — окном) між двома світами: нашим і тим, з якого й вириваються водяні стовпи. Інколи у джерельній воді, як маленькі срібні рибинки, зблискують білосніжні кристали, що падають на плесо і зразу ж опускаються на дно.

Цієї зими на Оконському отаборилося вісім лебедів і два десятки диких качок. А от лелеки Маркіян там не бачив. Та і як би він вижив біля озера взимку? Гм... Але ж десь узявся посеред ночі цей дивний бузько! І чогось саме над дідусевою хатою кружляв. А в хаті... Так-так... А чи не пов'язані вони якось між собою — лелека і Цок-Цок Чалапович? І чи не приземлився той бузько і справді біля озера? Але ж... Та він же замерз не! Бо це у воді вісім із половиною градусів тепла, а на березі Оконського мороз аж тріщить і снігу по коліна. Цибатого треба рятувати! Негайно!

Маркіян поспіхом одягнувся й відчинив вікно. Кіт Димко, здоровенний флегматичний волохань, блакитно-сірий, як дим від осінньої трави, блимнув жовтими очиськами, зістрибнув із крісла, потягнувся, позіхнув, незадоволено нявкнув і вдарив Маркіяна лапою: мовляв, чого це ти, пане Маркіяне, порядному котові спати не даєш, а якщо вже розбудив, то май совість, пригости чимось смачненьким, бо щось мені цієї ночі аж ніяк не хочеться мишей ловити. Але Маркіян шикнув на Димка, вистрибнув у двір і щільно зачинив вікно знадвору.

Сніг зарипів так голосно, ніби під подошвами черевиків пестарди вибухали. Сліди замітала біла пороша. Стежка добігла за город і обірвалася. Далі — поле. Ноги пірнули у снігову кучугуру, в черевики ніби холодні зміючки заповзли й миттю обвилися навколо голих ступень. За полем чорнів ліс у величезній

білій шапці. Маркіянові стало моторошно. Треба повертатися. Та цієї миті десь високо в небі, аж ген над Оконським, почувся лелечий клекіт, що ніби кликав до себе, і він пішов на той поклик. Ну от, іще трохи — і зблисне проти місяця окоподібне плесо. Але де ж воно? Маркіян зупинився і здивовано озирнувся — озера ніби ніколи й не було. Тільки туман, бузково-синій і густий, як кисіль, перекочувався клубками на тому місці, де ще вчора посеред снігів на темно-синій воді погойдувалися білі лебеді й пірнали дикі качки.

Туман підповз до Маркіяна, як величезна міфічна істота, і потягнувся липким язиком до його розпашілого обличчя. Хлопець відсахнувся: його пронизав містичний страх. Але вже за мить слідом прокотилася й нестримна хвиля цікавості: а що ж воно там, у тому таємничому бузково-синьому мареві?

Він виставив просто себе руки й пішов уперед. Міфічний звір лизнув його пальці, здригнувся — й густа завіса туману повільно розсунулася. У яскравій проїмі з'явилися відчинені навстіж двері: два високі прозорі стовпи-одвірки, наче витесані з іскристого кришталю, що увінчувалися круглою аркою, яка мерехтіла-переливалася семибарвною веселкою.

За дверима — літній пейзаж: смарагдово-зелена соковита густа трава, помережана яскравими квітами, дерево з розкішною кроною, високий кущ із такими пишними суцвіттями, що під їхньою вагою гілки нагнулися аж до землі, а над цими кошиками квітів тріпочуть крильцями великі сріблясті чи то птахи, чи то метелики...

Маркіян не міг відвести погляд від того видива. Світ за дверима чарував, манив, притягав, як притягає маленьку металеву кульку потужний магніт. Він спробував було не підкоритися тому тяжінню, повернутися назад, втекти додому, в теплу постіль. Але щось утримувало його, не відпускало, він не мав сил опиратися — заплющив очі, зробив ще один крок уперед — і переступив невидиму межу.

Відчув подих теплого запашного вітру. Щось лагідно торкнулося щоки. Метеликові крильця? Пелюстки?

Маркіян розплющив очі, але нічого не встиг розгледіти, бо зразу ж знову затулив їх долонями: його засліпило яскраве світло. Вочевидь, там, із того боку, якраз сходило сонце.

Маркіян відвернувся, озирнувся назад — ні снігу, ні туману, тільки висока зачинена брама, без жодної щілинки. А з-за неї викочувалося велике золотаво-рожеве сонце. Сонце? Як же це? А що ж тоді просто перед ним, із протилежного боку горизонту? Друге сонце? Але ж це неможливо! Фантастика якась! Куди ж він потрапив?

Він сів і затулив обличчя долонями. Тоді визирнув крізь розсунені пальці. Попереду розкинувся великий хвилястий луг, на ньому буяли трави і квіти, ліворуч, десь метрів за п'ятсот, яскравим аквамарином синіло озеро, дуже схоже на Оконське. Паралельно до озера, аж ген за обрій, бігла неширока піщана дорога. Над нею пропливали білі баранці хмар. Маркіян скинув куртку, черевики, ступив босими ногами на нагрітий сонцем пісок. Тепле блаженство огорнуло все його тіло — від пальців ніг до голови. Але він розумів: насолоджуватися ніколи — треба йти. Бо якщо вже він ступив за веселку, то не для того, щоб на сонечку грітися. А якщо перед ним дорога, то вона обов'язково кудись приведе. На те вона й дорога.

Розділ третій

Горбань, червоноголовці та явлення мандрівного копа

Дорога попетляла трохи вліво-вправо, пірнула у виярок і стрімко вибігла на пагорб. За пагорбом починалася рівнина. За нею, якраз навпроти брами, що залишилася за плечима Маркіяна, височіла гора, до якої й вела піщана дорога. Вершина гори відбивала сонце, що вже зійшло над брамою і ніби палахкотіла золотим вогнем. У тому світлі вирізнявся тонкий скелястий шпиль. Ось тобі, Маркіяне, і друге сонце! Звичайний ефект сонячного зайчика! Потужне віддзеркалення небесного світила! Навколо шпилью кружляли білі хмарини — вони